

Ölçme ve Değerlendirme Dersinde Yaratıcı Dramanın Kullanılmasına İlişkin Katılımcı Görüşleri

The Views of Participants about Using Creative Drama in Measurement and Evaluation Class

İlke ÖNAL ÇALIŞKAN*

Tülay ÜSTÜNDAĞ**

Hacettepe Üniversitesi

Öz

Araştırmanın amacı, Ölçme-Değerlendirme dersinin yaratıcı drama yöntemiyle somut yaşantılar oluşturulmaya çalışılarak işlenmesi, bu sürecin katılımcıların başarı durumu üzerindeki etkisinin belirlenmesi ve katılımcı görüşlerinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada, Ölçme-Değerlendirme dersini alan 27 öğretmen adayı katılımcıyla bu amaca hizmet ettiği düşünülen toplam 18 saatlik yedi atölye çalışması yapılmıştır. Araştırmanın başlangıcında ve sonunda öğrencilerin bilişsel birikimlerini belirlemek amacıyla öntest - sontest uygulanmıştır. Duyuşsal boyuttaki olası değişim ya da gelişimi belirlemek amacıyla katılımcılardan bireysel gelişim-ürün dosyası (portfolyo) hazırlamaları istenmiştir. Sonuçta yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla katılımcıların bilişsel ve duyuşsal boyuttaki başarı, değişim ve gelişimlerinin farklılaştığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Ölçme-Değerlendirme dersi, yaratıcı drama, yazılı sınav, bireysel gelişim-ürün dosyası (portfolyo).

Abstract

The aim of this study is to identify the effects of creative drama method on an Measurement and Evaluation course instruction which are important for applying curricula, provide concrete experience and identify participants views. Eighteen hour instructional process was prepared with creative drama method covering the topics in Measurement and Evaluation course which were then applied to 27 participants. Pre- and post-tests were applied to students for identifying their prior knowledge and this was applied again at the end of the process for identifying difference between achievement levels before and after the process. Portfolio (Individual Development-Product Folder) was requested from participants for identifying behavior changes in cognitive & affective level. The result of creative drama has an effect of both cognitive and affective domains on course was found.

Keywords: Measurement-Evaluation Course, Creative Drama, Written Examination, Individual Development-Product Folder (Portfolio)

---

* Arş. Gör. Dr. İlke ÖNAL ÇALIŞKAN, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi A.D, ilkeonal@hacettepe.edu.tr

** Dr. Tülay ÜSTÜNDAĞ, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim A.D, tulayus@hacettepe.edu.tr

Summary

Purpose

Measurement and Evaluation is a course which is compulsory for second grade Classroom Teaching students and elective for other Departments in Faculty of Educations. The Teacher Education Program (2006) which was accepted by the Higher Education Council claimed that Measurement-Evaluation is compulsory for all preservice levels with process-based methodologies. Creative drama is used as a teaching methodology which was used the learners' experiences and presents abstract solutions to the problems. The aim of this study is to identify the effects of creative drama method which is student centered on Measurement- Evaluation course topics which are important for applying curricula for preservice teachers provide concrete experience and identify preservice teachers views. Seven workshops were prepared with creative drama methods which cover the fundamental concepts of measurement and evaluation, the functions and importance of measurement-evaluation in educational systems, the measurement tools which are used in education, process-based assessment approaches and the life story of Sir Francis Galton who is an important person for measurement and evaluation discipline. Activities were lasted totally 18 hours. Workshops were conducted by twenty seven third grade preservice science teachers who are in Hacettepe University Faculty of Education Department of Science Education. Participants went through seven week instruction from the researcher because they did not have a fundamental creative drama process before. This research study and topic were chosen because of the abstract structure of measurement and evaluation course, the student-centered structure of the creative drama method. Science education students were selected for this research study because students mostly gain science process skills and higher order thinking skills in this discipline.

Results

It can be said from the observations from the creative drama process and participants' views that participants internalized the concept of measurement and evaluation, measurement tools, process based assessment methodologies, the contributions of statistical science to the measurement-evaluation by doing and living in creative drama process. Participants also emphasized that applications in creative drama process are very useful for their future teaching profession. They gained the skill of reflective, creative and critical thinking, and empathy. They can also communicate people in all situations.

Discussion

Creative drama methodology is effective in science, mathematics subjects and also in measurement and evaluation. It is because of its process-based nature. Participants had an opportunity to express themselves, communicate and collaborate. On the other hand, it is difficult to give statistical analysis and formulations by creative drama. Creative drama applications should be extended to different disciplines. Competents of Ministry of National Education, universities, primary and secondary schools can make collaboration to provide inservice and pre-service education related to creative drama for teachers. Teachers from different disciplines can come together for discussing lackness and superiorities of creative drama applications.

Conclusion

It can be claimed from the results of paper-pencil tests and student portfolios that creative drama is an effective methodology for gaining both cognitive and affective aims of Measurement and Evaluation course. Students' eagerness for applying creative drama in their teaching profession showed that the knowledge and skills gaining during the process is permanent and process is pleasant.

Giriş

Bilgi ve teknoloji çağı olarak nitelendirilen günümüzde neredeyse izlenmesi güç duruma gelen çeşitli gelişmelerin yanında, bu bilgi ve teknolojiyi insanlık yararına kullanabilecek nitelikli insan gücüne büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çağda bilgiyi doğrudan edinmekle birlikte etkili ve verimli kullanabilme, edinilen bilgileri kalıcı kılmak için de günlük yaşantıyla bütünleştirmek esastır (Önal, 2005).

İstenilen davranışların hiç oluşmaması, oluşsa bile istenilen derecede bir davranış değişikliği olmaması da mümkündür. Başarı derecesinin bilinmesi ve başarısız olanların tanınması, ancak öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliklerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesiyle mümkündür (Turgut, 1997). İlköğretim programlarının yeniden yapılandırılması sürecinde Ölçme-Değerlendirme dersi seçmeli ders iken, öğretmen yetiştiren kurumlarda 2006 yılından itibaren zorunlu ders haline getirilmiş ve dersin kapsamında süreç değerlendirme yaklaşımlarına önem verilmiştir (YÖK, 2006).

Ölçme ve değerlendirme yaklaşımları genel olarak ürün ve süreç odaklı yaklaşımlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğrencinin çeşitli alanlardaki gelişimini izlemede yalnızca eğitim-öğretim sürecinin sonunda yapılan 'ürüne' yönelik ve sayısal değerlendirmeler yetersiz olmaktadır. Bunun nedeni, yapılan sayısal değerlendirmelerde akademik başarının bir göstergesi olarak verilen notun, bireysel farklılıkları, değişim ve gelişimleri belirlemede eksik kalmasıdır (Burke, Fogarty & Belgrad, 1994). Alternatif adıyla bilinen değerlendirme süreç yaklaşımları arasında; puanlama ölçekleri, proje, gözlem, performans değerlendirme, bireysel gelişim-ürün dosyası sıralanabilir. (Paulson, Paulson & Meyer, 1991).

Ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde, süreç değerlendirme yaklaşımlarının uygulanabilmesi için öncelikle öğretmen adaylarının bu donanımına sahip olmaları beklenir. Öğretmen adayları tarafından ölçme ve değerlendirmeye ilişkin bilgi ve becerilerin edinilmesi, bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramının kullanılmasıyla somutlaştırılabilir.

Yaratıcı drama, "herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupla ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmak, canlandırma süreçlerinde oyunun genel özelliklerinden yararlanmak, bir lider, drama öğretmeni ya da eğitmeni eşliğinde ve yapılacak çalışmanın amacına, grubun yapısına göre önceden belirlenmiş mekanda bulunmak" ifadeleriyle en genel biçimiyle tanımlanabilir (Adıgüzel, 1999). Yaratıcı drama alanındaki araştırmalar özellikle anlaşılması güç olarak kabul edilen Fen ve Matematik derslerinde de etkili olduğu sonuçlarını içermektedir. Süreç değerlendirme yaklaşımlarından bireysel gelişim-ürün dosyası hazırlamanın, öğrenci merkezli bir yöntem olarak ele alınan yaratıcı dramının kullanıldığı öğrenme ortamlarında olumlu etkiler bıraktığı yapılan araştırmalarla da ortaya konulmuştur (Üstündağ, 1997; Bencze & Upton, 2006; Akkuş & Üstündağ, 2007; Özdemir & Üstündağ, 2007).

Ölçme ve değerlendirme, öğretim programının tüm öğelerine geribildirimde bulunan bir mekanizmadır ve etkili öğrenme ortamları oluşturabilmeleri adına ölçme ve değerlendirme kavramlarının tüm öğretmen adayları tarafından içselleştirilmesi gerekmektedir. Günümüz eğitim sisteminde beceriler, bilgi kazanımından daha önemli olduğundan ve öğrenmenin süreçsel yapısı nedeniyle süreç yaklaşımlarının kullanımı öğrenme ortamlarında önem kazanmıştır. Sürece dayalı ölçme ve değerlendirme, yaratıcı drama sürecinin doğasına uygun bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımıdır. Yaratıcı drama sürecini tasarlarlarken, drama programını geliştirme, ölçme ve değerlendirme sürecini de kuşatır. Bu amaçla, öğrencinin kendini değerlendirmesi ve öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesi için değişik ölçme araçları kullanılır. (Üstündağ, 2007). Buna göre süreç değerlendirmeyi içeren ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının, yaratıcı drama yöntemiyle bir arada kullanılmasının günümüz öğretmen adaylarının yetiştirilmesine katkı getireceği düşünülmektedir. Ayrıca, ölçme ve değerlendirme dersinin işlenmesinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına dair çalışmalara yurtiçi ve yurtdışı alanyazında rastlanmamaktadır. Dolayısıyla elde edilen bulguların yaratıcı drama yönteminin uygulama alanları açısından

alanyazına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Bu tespitler, araştırmmanın temel dayanaklarını oluşturmuştur.

Yöntem

Araştırma Deseni, Çalışma Grubu, Verilerin Analizi

Araştırmada tarama modeli kullanılmış, bu amaçla yapılan etkinlikler bir durum saptaması niteliğinde sayılmış ve araştırmada betimsel çalışma yapılmıştır (Karasar, 2004). Araştırmanın çalışma grubunu 2006-2007 öğretim yılı Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı üçüncü ve dördüncü sınıflarından oluşan toplam 27 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu öğretmen adaylarının 5'i yaratıcı drama ile ilgili temel eğitim almış, 5 adaydan farklı 3 adayın ölçme ve değerlendirme ile ilgili önbilgisi bulunmaktadır. Diğer adayların ölçme ve değerlendirme ve yaratıcı dramaya ilişkin önbilgi ve beceri deneyimleri bulunmamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemine ait tekniklerden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın başında ve sonunda öğrencilerin ölçme ve değerlendirmeye ilgili kavramları bilip bilmediğine ilişkin altı tane açık uçlu sorudan oluşan öntest yapılmıştır. Öğrencilerin verdiği yanıtlar kodlara ayrılıp belirlenen kategoriler altında toplanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2004). Süreç sonunda katılımcılara sontest uygulanıp, verilen cevaplar kod ve kategorilere ayrılarak ön ve sontest arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir.

Ölçme-Değerlendirme dersini alarak, atölye çalışmalarına devam eden öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar arasından, dört kişi amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiş, örneklem başarı düzeyleri yüksek ve düşük olan 4 kişi ile sınırlı tutulmuştur. Katılımcı adlarının araştırma etiği açısından belirtilmemesi için katılımcılardan A ve B başarı düzeyi düşük, C ve D ise başarı düzeyi yüksek olarak belirlenerek bulgularda bu simgelerle ifade edilmiştir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Araştırma kapsamındaki yaratıcı drama atölyelerinin geliştirilmesinde sırasıyla hazırlık, uygulama ve değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Hazırlık aşamasında alanyazın taraması yapılmıştır. Katılımcılar belirlenip izinler alındıktan sonra atölye çalışmalarının içerikleri oluşturularak uzman görüşleri doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. Atölye çalışmalarının içeriği, ölçme ve değerlendirmeye ilgili temel kavramlar bilgisi, temel öğeler arasındaki ilişkiler, eğitimde farklı ölçme araçları kullanmanın önemi, ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemi içindeki önemi, süreç değerlendirme yaklaşımının önemi, istatistiğin eğitim sistemi içerisindeki önemi, bir bilim insanının ölçme ve değerlendirme alanına katkıları, farklı disiplinler, ölçme-değerlendirme ve yaratıcı drama arasındaki ilişki, rol oynama ve doğaçlamalardan zevk alma, görsel sanatlar ve yaratıcı drama arasındaki ilişkileri kurma,yazınsal türleri yaratıcı drama sürecinde kullanma gibi bilişsel ve duyuşsal öğelerden oluşmaktadır.

Atölye çalışmalarının uygulanmasından önce, öğrencilere altı adet açık uçlu sorudan oluşan öntest yapılmıştır. Sınav sonrasında yedi haftalık ve toplam 18 saatlik yaratıcı drama yönteminin ve dramaya özgü tekniklerin kullanıldığı çalışmalara başlanmıştır. Araştırmada yaratıcı dramaya özgü tekniklerden bireysel, ikili ve grup doğaçlaması, rol oynama, fotoğraf karesi oluşturma, metine dayalı canlandırma vd. kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan "Ölçme ve Değerlendirmenin Eğitim Sistemindeki İşlevleri ve Önemi" konulu atölyesi şöyledir:

Giriş Etkinlikleri

1. Katılımcılar "1, 2, 3, 4" olmak üzere dört gruba ayrılır. Gruplara "Kontrol Et-Kaçırma" oyunu oynatılır. Her gruptan bir kişi ebe olarak belirlenir. Oyun başladığında, ebeler gruba sırtları dönük bir şekilde gruplarının önünde yürümeye başlarlar. Amaç, oyunun sonunda grup üyelerini kaybetmeden oyunu tamamlamaktır. Gruplarda

bulunan katılımcılar karşı tarafta bulunan herhangi bir katılımcıya dokunduğunda o kişi dokunan kişinin grubuna geçer. Ebelerin istediği anda arkasına dönüp grubunu kontrol etme hakkı bulunmaktadır. Katılımcılardan dokunan kişinin karşı tarafa geçmesi için, dokunmanın ebe tarafından görülmemesi gerekmektedir. Lider, oyunu bitirdiğinde takımını sayıca en iyi korumuş olan grup, oyunun amacına ulaşmış olur.

2. Öğrenciler "A, B, C, D" olmak üzere yeni dört gruba ayrılır. Her gruba birer tane eşit büyüklükte aynı maddeden yapılmış birer top, A'lara çamurlu su, B'lere yağlı su, C'lere mürekkepli su ve D'lere musluk suyu doldurulmuş birer kap verilir. Gruplardan, topları ellerinde bulunan kapların içerisine daldırmaları ve topta meydana gelen değişimleri gözlemleyerek listelemeleri istenir. Ardından gruplardan ellerindeki topları kuru ve lekesiz hale getirmeleri için neler yapılması gerektiğini listelemeleri istenir.

3. Katılımcılara toplarda meydana gelen değişimlerle herhangi bir sistemde meydana gelen değişiklikler arasında benzerlikler olup olmadığı sorulur. Katılımcıların, bir sistemin oluşumuyla gelişimleri arasında bir ilişki olduğunu bağ kurarak düşünmeleri istenir.

Geliştirme Etkinlikleri

1. Katılımcılar ikili olur. A ve B rollerini seçer. A'lar su arıtma sisteminden sorumlu müdürler, B'ler de bu sistemi denetlemeye gelen firma yetkilileridir. Firma yetkilileri su arıtma sisteminde meydana gelen bir aksaklıktan ötürü müdürle konuşmaya gelmişlerdir. İkili doğaçlamalar, sorumlu müdür ve firma yetkilisi olan kişilerin karşılıklı konuşmalarıyla tüm grupta aynı anda başlar.

2. Doğaçlamalar sonunda katılımcılardan, doğaçlama içinde geçen ve su arıtma sistemiyle ilgili olarak düşünülen kararları listelemeleri istenir.

3. Katılımcılar "1, 2, 3" şeklinde saydıkları üç ayrı gruba ayrılır. 1. grup, "Gözlem yapma", 2. grup, "Ölçme" ve 3. grup "Değerlendirme" becerisine sahip bireyler yetiştirmek üzere program hazırlayacak olan eğitimi gruplardır. Her gruptan seçilen bir kişi, bireylerin bahsedilen becerileri kazanıp kazanmadıklarını saptamak üzere heyete gelecek ve heyetteki kişilere sorular yönlendirecektir. Gruba ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için yukarıdaki temel becerileri kazanmaları amacıyla bir öğretim dönemini kapsayacak bir program taslağı hazırlamaları ve bu becerilerin kazandırılıp kazandırılmadığını yoklamak üzere sorular geliştirmeleri için zaman verilir. Katılımcılar bu aşamada gözlem yapma, ölçme ve değerlendirme becerisini geliştirecek kazanımlar belirleyip belirlenen kazanımlara uygun öğrenme-öğretme süreçleri (etkinlikler, araç-gereç vs.) belirleyecekler, ardından bireylerin bu becerileri kazanıp kazanmadıklarını yoklamaya yönelik sorular geliştireceklerdir.

4. Katılımcıların görüş ve düşünceleri dinlenir. İkinci adımda aldıkları kararları gözden geçirmeleri istenerek sistemin eksik ve yeterliklerinin nasıl saptadığı üzerinde düşünmeleri istenir. Böylelikle, katılımcıların yönergede belirtilen becerilerle soruları nasıl ilişkilendirdikleri belirlenir.

5. Katılımcılar "1, 2, 3, 4, 5, 6" şeklinde altı gruba ayrılırlar. "Türkiye'de Eğitim Sistemi" konulu bir panel düzenlenecektir. Her gruba önceden hazırlanmış "yeşil, sarı, kırmızı, siyah, beyaz, mavi" karton şapkalarından biri verilerek durum hakkında yorum yapmaları istenir. Renkli karton şapkaların anlamları şöyledir: Beyaz : Tarafsızlık, objektiflik; Kırmızı: Öfke, duygusallık; Siyah: Karamsarlık, olumsuzluk, Sarı: İyimserlik, olumluluk; Yeşil: Yaratıcılık, yeni fikirler; Mavi: Serinkanlılık, çözümlenme

6. Karton şapkalarla çeşitli görüşleri temsil ettiği düşünülen gruplar, şapka renklerinin anlamları doğrultusunda bir panel ortamı canlandırmaya başlar. Lider, zaman zaman grupların şapkalarını bir panel yürütücüsü olarak değiştirir. Grupların doğaçlamalarına, kaldıkları yerden devam etmeleri söylenir.

Sonuç Etkinlikleri

1. Altı rengi temsil eden gruplardan renklerin anlamını düşünmeden “Ölçme ve değerlendirme kavramları olmasaydı, eğitim sistemi nasıl etkilenirdi?” konulu slogan ya da özlü söz yazma yarışması için birer slogan ya da özlü söz yazmaları istenir.

2. Yazılan slogan ya da özlü sözler grupla paylaşıldıktan sonra, tüm süreçle ilgili olarak eğitim sisteminde ölçme ve değerlendirmenin önemi özetlenir.

Atölyelerde CD çalar, CD, dijital kamera, fotoğraf makinesi, kâğıt, kalem, tahta kalemi, çamur, yağ, mürekkep, su, beher, fon kâğıdı, farklı ritm aletleri (davul, ksilefon, tokmak vs.), mikroskop, eşit kollu terazi, dinamometre, dosya, fotoğraf vs. araç-gereçlerden yararlanılmıştır. Uygulama süreci, dijital kamera aracılığıyla tüm atölyeler boyunca kaydedilmiştir.

Ölçme-Değerlendirme dersi boyunca öğretmen adayı öğrencilerden, bireysel-ürün gelişim dosyası hazırlamaları istenmiştir. Bireysel-ürün gelişim dosyasında; Önsöz (Bu dersi niçin seçtikleri, dersle ilgili genel beklentileri), Günlükler (Ders sürecinde geçirilen yaşantılardan izler), Sonsöz (Dersle ilgili beklentilere ulaşıp ulaşılmadığı, kazanılan bilgi ve beceriler) ve dersle ilgili araç-gereçler (yazı, resim vs.) yer almıştır.

Bulgular

Araştırma sonunda elde edilen bulgular, bilişsel ve duyuşsal olarak iki boyutta incelenmiştir. İncelenen boyutlar aşağıda özetlenmiştir.

Bilişsel Boyut

Araştırmanın bilişsel boyutunda elde edilen bulgular, ön ve son uygulamayla belirlenen kategori ve kodlarla tablolaştırılmış, tabloların altına katılımcı yanıtlarından örnekler verilmiş ve yanıtlarla ilgili yorum yapılmıştır.

Tablo 1.

Ölçme Kavramı ile İlgili Bulgular

Ön Uygulama	Ölçme Son Uygulama
Belli ölçütler	Herhangi bir şeyin bir ölçme birimine uygun olarak nicelik, sayısal verilere dönüştürülmesi
Baz alma	Bir durumu, olguyu ölçütle karşılaştırıp sonuç verme
Belli bir süreç sonunda	Ölçülen niteliği uygun araçlarla etkileştirme
Davranış ve tutumlar...	Sonucu sayı ve sembollerle ifade etme...

Ölçme kavramıyla ilgili olarak katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, soruyu ön uygulamada “Dönüt alma” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçmeye konu olan niteliğin ölçme araçlarıyla etkileştirilerek sonucun sayı ve sembollerle ifade edilmesidir” şeklinde yanıtlamıştır. Burada ölçme kavramı başlangıçta sadece belirli etkinliklerin sonucunda söylenen söz, verilen tepki ya da düşünce olarak algılanırken süreç sonunda ölçme işleminin sistematik basamaklardan oluştuğu, ölçme işlemi için ölçme aracı, sayı ve semboller gibi olmazsa olmaz öğelerin bulunduğu farkına varılmıştır.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada “Bir kişinin, bir topluluğun bir konu ya da olay hakkında bilgi ve becerisini sinamaktır” diye yanıtlarken, son uygulamada ise “Bir niteliğin, bir varlığın ya da herhangi bir şeyin bir ölçme birimine uygun olarak nicelik haline getirilip, sayısal verilere dönüştürmesidir” diye yanıtlamıştır. Ölçme kavramının başlangıçta herkes tarafından algılanan kavramsal anlamı ifade edilirken, süreç sonunda işevuruk (operasyonel) tanımlaması yapılmıştır.

Katılımcı C, ön uygulamada “Ölçme, verilen eğitimdeki neyi, ne kadar öğrenmiştir, onu kapsar” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme birimiyle bir durumu, niteliği, olayı, nitelikleri niceliklere dönüştürerek saptanan sayısal değerlerdir” şeklinde yanıtlamıştır. Ölçme işlemiyle ilgili olarak başlangıçta ölçme aracından bahsedilmezken, süreç sonunda bu bilgiler ışığında tanımlama yapılmıştır.

Katılımcı D, ön uygulamada “Bir nesne hakkındaki sembolik sayısal sonuçlardır” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme belli bir yöntemle belli bir özelliğin olup olmaması yani gözlemlerin sembollerle ifade edilmesidir” diye yanıtlamıştır. Başlangıçta ölçme kavramının yüzeysel olarak ne olduğuna ilişkin bilgi verilirken, süreç sonunda ölçmenin yöntem süreciyle ilgili basamaklara yer verilmiştir.

Tablo 1 ve katılımcı yanıtları incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun ön uygulamada ölçmeyi yalnızca sınama ve belirleme işlemi olarak tanımlarken, son uygulamada ölçmenin bir araçla yapıldığını ve ölçme sonuçlarının somut birimlerle ifade edildiğini fark ettikleri görülmektedir.

Tablo 2.

Değerlendirme Kavramı ile İlgili Bulgular

Ön Uygulama	Değerlendirme	
	Son Uygulama	
Sınavdan sonra birey hakkında elde ettiğimiz bilgiler	Ölçme sonucunda elde edilen bilgiler	
Eksik-yanlış yerleri belirleme	Yargıya ulaşma	
Öğrenmeye puan vermek	Ölçütle karşılaştırarak yargıya ulaşma	
Mesajın anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etme	Ölçme sonucuna göre ölçütle yorum yapma	
Yorum yapma...	Sayı ve sembollerini belirli kıstaslara göre yorumlamak...	

Değerlendirme kavramıyla ilgili olarak katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, soruyu ön uygulamada “Gerekli, eksik, yanlış yerleri belirleme, bunları beyin süzgecinden geçirmektir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme sonucu oluşan değerleri, yargılara bağlamak ve anlam katmaktır” şeklinde yanıtlamıştır. Süreç başında değerlendirme kavramının sadece tespit, belirleme boyutuna yer verilirken, süreç sonunda değerlendirme, yargıya varma ve bu yargıları uygun yerlerde kullanma şeklinde belirtilmiştir.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada “Verilen mesajın alıcı tarafından anlaşılıp anlaşılmadığının kontrolüdür” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme sonucunda belirlenen değerleri, yargılara bağlamaktır” olarak yanıtlamıştır. Burada süreç başında değerlendirmenin yalnızca kontrol işlemi olduğu ifade edilirken, süreç sonunda yargılara bağlanma işlemi vurgulanmıştır.

Katılımcı C, soruyu ön uygulamada “Bir bireye belli konu anlatıldıktan sonra bu konuyu ne kadar anladığını öğrenmek için uyguladığımız sınav ya da benzeri durumlardan sonra birey hakkında elde ettiğimiz bilgilerdir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme sonunda elde ettiğimiz verilerden yola çıkarak bir yargıya ulaşmamız, bir fikir birliğine varmamızdır. Sonuç hakkında bilgi edinmemizdir” şeklinde yanıtlamıştır. Başlangıçta değerlendirmenin tespit boyutu ifade edilirken, süreç sonunda değerlendirmenin yargıya ulaşma, fikir birliğine varma boyutları vurgulanmıştır.

Katılımcı D, soruyu ön uygulamada “Bireyin öğrendiklerini değerlendirerek puan vermektir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme yaptığımızda elde ettiğimiz sonuçları karşılamaktır” diye yanıtlamıştır. Burada da süreç başında değerlendirme ve ölçme kavramları birbiriyle eşdeğer kavramlar olarak varsayılırken, süreç sonunda değerlendirmenin ölçme sonuçlarını kullandığı ve bir ölçütle karşılaştırıldığına değinilmiştir.

Tablo 2 ve örnek yanıtlara göre, katılımcıların çoğunluğunun ön uygulamada değerlendirme kavramını gerekli, eksik, yanlış yerleri belirleme olarak tanımladığı, son uygulamada ise değerlendirme yapmak için bir ölçüt ve değerlendirme işlemi sonucunda yargıya ulaşmak olarak anladığı düşünülmektedir.

Tablo 3.

Ölçüt Kavramı ile İlgili Bulgular

Öntest	Ölçüt	Sontest
Neye göre değerlendirileceğini belirleme		İşlemleri anlamlandırmak için kullanılan ölçü birimleri
Puanlamada alınacak kıstas		Ölçülecek olan şeyin neye göre sınıflandırılacağını belirleyen şey
Ölçmenin yapıldığı nesne		Ölçmek istediğimiz olguyu karşılaştırdığımız sabit değer
Sonuçların karşılaştırıldığı yanıtlar		Ölçmeyi gerçekleştirmeye yarayan ölçü araçları
Karşılaştırma baremi		Karşılaştırma yapabilmek için oluşturulmuş en uygun birim...
Önceden belirlenmiş sayı ya da semboller...		

Ölçüt kavramıyla ilgili olarak katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, soruyu ön uygulamada “Ölçmenin yapıldığı nesne” diye yanıtlarken, son uygulamada “Değerlendirme esnasında kullanılan araç. Örneğin sınavdan 70 alanlar dersi geçer. Ölçütümüz 70 puan alanlar sınavı geçer. Ölçütümüz 70 puan” şeklinde yanıtlamıştır.

Süreç başında ölçüt boy, kütle gibi ölçmeye konu olan nesne olarak kabul edilirken, süreç sonunda değerlendirme sırasında karşılaştırmada kullanılan araç olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada “Ölçmede kullanılan araçtır” diye yanıtlarken, son uygulamada “Değerlendirmenin neye göre yapılacağını belirleyen kurallardır. Ölçme sonuçlarını bunlarla değerlendiririz” diye yanıtlamıştır. Ölçüt başlangıçta ölçme aracı olarak tanımlanırken, son uygulamada ölçme sonuçlarını karşılaştırmada kullanılan birim olarak ifade belirtilmiştir.

Katılımcı C, soruyu ön uygulamada “Ölçme yaparken dikkate aldıklarımızdır” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçmenin neye göre yapılacağını belirler” şeklinde yanıtlamıştır. Burada süreç sonunda ölçüt tanımı daha işevuruk bir biçimde ifade edilmiştir.

Katılımcı D, soruyu ön uygulamada “Ölçüt, ölçme sürecinde kullanılmak üzere belirlenen bir karşılaştırma baremi” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçüt, ölçme-değerlendirme sürecinde, karşımıza çıkan sayı ve sembolleri karşılaştırmak ve ona göre yorumlamak için kullandığımız kıstaslardır.” diye yanıtlamıştır.

Tablo 3 ile A, B, C, D katılımcılarının yanıtlarında; çoğunluğun, ölçüt kavramını ön uygulamada ölçmenin neye göre yapılacağını belirleyen sayı ya da sembollerle ifade etmek olarak tanımladığı, son uygulamada ise ölçütün değerlendirme yapılırken kullanılan ve karar vermede etkili ölçütler olduğunun farkına vardıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Ölçme ve Değerlendirmenin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi ile İlgili Bulgular

Ölçme ve Değerlendirmenin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi	
Öntest	Sontest
Konuyu ne kadar anladığını öğrenmek	Kazandıracaklarımız konusunda dönüt verme
Eksiklerini tamamlamak	Hangi konulara yöneleceğimiz hakkında fikir sahibi olma
Hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını görmek	Hem süreç başında hem ortasında hem de sonunda ne kadar etkili olduğunu görme
Bilgi, beceri ne kadar öğrenip öğrenmediğini ölçme	Ölçme olmasaydı dönüt alınamama
Yapılan sınavların, işlemlerin sistemli olması	Eğitim sürecinin her aşamasını kontrol etme
Bireylerin belli ölçütlere ulaşıp ulaşmadığını kontrol etme	Amaçların gerçekleşmelerini gözlemleme
	Öğretimi planlamayı sağlama
	Öğretilenlerin alıcıya ulaşıp ulaşmadığını belirleme
	Eğitim programının yapılış ve uygulanış sürecinin anlamlandırılmasında...

Ölçme ve değerlendirmenin eğitim sistemindeki yeri ve önemiyle ilgili olarak katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, soruyu ön uygulamada “Bireyin anlatılan konuyu ne kadar anlamış, bu konu ona ne sağlamış bunu öğreniriz. Eksikleri varsa tamamlamak için önemlidir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Öğrencilerin bilgilerini değerlendirir, eksik yerleri belirlememize yardımcı olur. Böylelikle bu eksiklerden yola çıkıp tamamlama fırsatı doğar. Nasıl yapacağımız, hangi konulara yöneleceğimiz hakkında fikir sahibi oluruz. Örneğin, öğrencilerin becerilerini gözlemek istiyorsak portfolyoları kullanırız, onları sürekli bir şekilde izlemiş oluruz” şeklinde yanıtlamıştır. Süreç başında ölçme ve değerlendirmenin eğitim alanındaki tespit boyutu vurgulanırken, süreç sonunda ölçme ve değerlendirme ertesindeki tespitler sonucunda neler yapılabileceğine dair somut bilgilere yer verilmiştir.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada “Eğitimde, kişinin bilgi, beceri ve bir şeyi ne kadar öğrenip öğrenemediğini ölçeriz ve bunu değerlendiririz” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçülen nitelikle ilgili bize nicel dönütler verir. Bir düzene koymamızı sağlar. Eğitim sürecindeki ölçme ve değerlendirmeler bize öğrenci öğrenmeleri ile ilgili bilgi verir. Yanlışları düzeltme olanağı sağlar” diye yanıtlamıştır. Başlangıçta kavramlarla tanımlama yapılırken, sonuçta ölçme ve değerlendirme sürecinin eğitim ortamına yansımaları örneklerle zenginleştirilmiştir.

Katılımcı C, soruyu ön uygulamada “Eğitimde istendik davranış değişikliği yapmayı hedefliyoruz. Bu durumda bireyde meydana gelen veya gelmeyen davranışları belirlememiz gerekir. Bunu da ölçmeyle sağlarız. Ölçme sonunda yaptığımız değerlendirme ile de hedefe ulaşmış veya ulaşmadığımızı veya ne kadar ulaşıldığını görürüz. Böylece ileriki süreci planlamada bize yardımcı olur” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme-değerlendirme ile eğitimin hem süreç başında, hem süreçte, hem de süreç sonunda ne kadar etkili olduğunu görmüş oluruz. Öğrencilerin gelişmelerini gözlemleyerek süreci daha iyi planlar ve çalışmalarımızı kontrol altına almamız kolaylaşır” şeklinde yanıtlamıştır. İlk önce ölçme ve değerlendirme kavramları ürün odaklı olarak algılanırken, atölyelerde gerçekleştirilen süreç temelli etkinlikler aracılığıyla eğitim sonunda ölçme ve değerlendirmenin sürekli ve süreçsel olduğunun farkına varılmıştır.

Katılımcı D, soruyu ön uygulamada “..Başarı oranları ne ne kadar öğrenilmiş ya da öğrenilmemiş ve bu konu hakkında neler yapılabilir, bunları öğreniriz” diye yanıtlarken, son uygulamada “Öğretimde aksayan yönleri belirlemek, öğretilenin ne kadar alıcıya ulaştığını görmek, öğrenci seçme ve özelliklerini belirlemede, bireysel farklılıkları keşfetmede, bilgilerin ne kadar kişiye anlam katmasında ölçme-değerlendirme önem taşır. Drama dersinde arkadaşlarımızla tartışarak ölçme ve değerlendirmeye etki edebilecek farklı bakış açılarını görerek farkındalığımızı artırmış olduk” biçiminde yanıtlamıştır. Süreç başında eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yansımaları ölçme ve değerlendirmeye ilişkin kavramlarla açıklanırken, süreç sonunda ölçme ve değerlendirmenin öğrenme ortamlarındaki pek çok anlamlı işlevinden söz edilmiştir.

Tablo 4'e ve katılımcı yanıtlarına göre, katılımcıların çoğunluğunun ölçme ve değerlendirmenin önemi konusunda ön uygulamada ölçme ve değerlendirmenin öğrenen ve eğitim durumları hakkında bilgi verdiğini belirtirken, son uygulamada ölçme ve değerlendirmenin eğitim ve öğretimde aksayan yönlerini belirledikten sonra sistemin öğelerinin birbiriyle uygunluğunu test ettiğini, etkili bir öğretim ortamı sağlamada dönüt verdiğini ve büyük önem taşıdığını ifade etmişlerdir.

Tablo 5.

İstatistik ve İşlevleri ile İlgili Bulgular

İstatistik ve İşlevleri	
Öntest	Sontest
Ölçme sonuçlarını değerlendirmede kullanılan disiplin	Ölçme işleminde elde edilen verileri belli bir düzene koyma
Grafiksel boyut	Ölçme ile elde edilen verilerin matematiksel kurallara göre düzenlenmesi
Sayısal değerlerin işlenmesi...	Grafik ve şema ile ifade edilmesi
	Verilerle uğraşan bilim dalı
	Eldeki verilerin bir şekle/düzene sokulması...

İstatistik ve işlevleri ile ilgili olarak katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, ön uygulamada bu soruyu yanıtlamamıştır. Ancak son uygulamada “Ölçme işleminde elde edilen verilerin belli kurallara göre işlenip, belli bir düzene koyulmasıdır, sayısal verilerle ifade edilir. Verileri kıyaslar, sonuçları yorumlar, veriler hakkında yorum yapmamıza yardım eder” şeklinde yanıtlamıştır. Başlangıçta istatistikle ilgili tahmini bir cevap verilirken, süreç sonunda istatistik ve işlevleri konusunda istatistik biliminin ilgi alanına giren eylemler anlamlı bir bütün halinde ifade edilmiştir.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada yanıtlamamıştır. Ancak son uygulamada “İstatistik, verilerle uğraşan bilim dalıdır” diye yanıtlamıştır. Burada uygulamadan önce istatistik hakkında bir fikir sahibi olunmazken, uygulamadan sonra istatistiğin ne anlama geldiği ifade edilmiştir.

Katılımcı C, soruyu ön uygulamada “Ölçme sonuçlarını değerlendirmek için kullanılan bir disiplin olarak görüyorum” diye yanıtlarken, son uygulamada “Ölçme ile elde edilen verilerin çeşitli matematiksel kurallara göre düzenlenerek dökümlerinin ortaya çıkarılması ve sonuçların birbiri ile karşılaştırılmasını sağlayan bir bilim dalıdır. Verilerin grafiksel ve şemalar ile ifade edilmesini sağlayarak fikir sahibi olmamızı kolaylaştırır” biçiminde yanıtlamıştır. Süreç başında istatistik, yalnızca ölçme ve değerlendirme kavramlarıyla özdeşleştirilirken, süreç sonunda istatistiğin veri işleme bilimi olduğundan yola çıkılarak fonksiyonları hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

Katılımcı D, soruyu ön uygulamada “Bir grup içerisinde bu konuya ortalama olarak yaklaşmaktır. Mesela çoğunluk kalmıştır diye bir cümle, istatistiksel olarak sınav zordu veya öğrenciler başarısızdır gibi yorumlar getirir. Genelde veriler sayısal olur.” diye yanıtlarken, son uygulamada “Belirli bir grup üzerinde uygulanan bir durumun sonuçlarını ortaya koyarak yorumlamaya istatistik denir. İstatistik sayesinde bir grubun ortak özellikleri bulunabilir” şeklinde yanıtlamıştır. Başlangıçta istatistik herkes tarafından bilinen bir kavram olan ortalama olarak algılanırken, sonuçta atölye çalışmalarında yapılan örneklerden hareketle istatistiğin bazı fonksiyonları işevuruk bir biçimde tanımlanmıştır.

Tablo 5 ve katılımcı yanıtlarına göre, katılımcıların çoğunluğu ön uygulamada bu soruyu yanıtı bırakırken son uygulamada istatistiği verileri yorumlamayı sağlayan bilim dalı olarak ifade edip, verilerin şema ya da grafikler halinde ifade edilmesini sağladığı yanıtını vermişlerdir.

Tablo 6.

Sir Francis Galton’la İlgili Bulgular

Sir Francis Galton	
Öntest	Sontest
Bilmiyorum	İnsan zekâsını inceleme
Ölçme ve değerlendirmeye uğraşan bilim adamı	Eğitim alanında istatistik bilgilerini kullanma
Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini bulan bilim adamı	Matematik ve zekânın psikolojik boyutuyla ilgilenen bilim adamı
İstatistikle ilgili bir şeyler yapabilme...	İnsan yaşamında ölçme ve değerlendirmenin önemi üzerinde durma
	İstatistiksel işlemler...

Sir Francis Galton’un kim olduğu ile ölçme ve değerlendirme sürecine getirdiği katkılara ilişkin katılımcı yanıtlarından örnekler şöyledir:

Katılımcı A, soruyu ön uygulamada yanıtlamazken, son uygulamada “Sir Francis Galton, ölçme ve değerlendirmeye (istatistikle) ilgilenmiş bir bilim adamıdır. Fizik profesörü bir annenin ve bankacı bir babanın çocuğudur. Her türlü imkân olan, zengin bir ortamda büyümüştür. Çok küçük yaşlarda okuma öğrenmiş ve matematik ve psikolojiyle ilgilenmiştir. Ailesinin isteğiyle tıp okumasına rağmen, hep insan zekâsıyla ilgilenmek istemiştir” diye yanıtlamıştır.

Katılımcı B, soruyu ön uygulamada “Ölçme ve değerlendirmeyle uğraşan bir bilim adamı olabilir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Psikoloji ve matematikle uğraşan bir bilim adamıdır. İstatistiği eğitim alanında kullanmıştır. İstatistiksel işlemler, ölçme ve değerlendirmeye yardımcı olmuştur” şeklinde yanıtlamıştır.

Katılımcı C, soruyu ön uygulamada “Tahminen ölçme ve değerlendirme üzerine uzun çalışmalar yapmış ve ölçme-değerlendirmenin temelini atan bilim adamlarından biridir” diye yanıtlarken, son uygulamada “Zengin ve bilgili bir aileden gelmiştir. Ölçme ve değerlendirmede tutum ve değer ölçekleri gibi değerlendirme çalışmaları yapmıştır. Biyoloji (tıp) alanından çok, insan psikolojisi etkileri, gelişimini incelemek istemiş ve bu konularda çalışmalarda bulunmuştur” biçiminde yanıtlamıştır.

Katılımcı D, soruyu ön uygulamada “Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini bularak ölçme ve değerlendirme sürecine katkıda bulunan bir bilim adamıdır. Aslında bilmiyordum ama sadece tahmin ettim” diye yanıtlarken, son uygulamada “Sir Francis Galton, psikoloji ve matematikle ilgilenen ünlü bir bilim adamıdır. Ölçme ve değerlendirmeye de matematik ve psikoloji açısından katkıları olmuştur” şeklinde yanıtlamıştır.

Tablo 6 ve katılımcı yanıtları incelendiğinde, katılımcıların ön uygulamada bu soruyu yanıtsız bırakırken, son uygulamada Sir Francis Galton’un istatistik bilimiyle uğraşan, eğitimde ölçme ve değerlendirme alanına katkılar sağlayan ve eğitilmiş bir aileden gelen bir bilim insanı olduğunu söylemişlerdir. Katılımcıların tümü başlangıçta Sir Francis Galton hakkında gerçek bir bilgiye sahip olmayıp yorumlamalarda bulunurken, süreç sonunda yapılan süreçsel drama etkinliği sonucunda Sir Francis Galton’un yaşamıyla ilgili önemli ipuçlarına sahip olmuşlardır.

3.2. Duyuşsal Boyut

Araştırmanın duyuşsal boyutuyla ilgili bulgular, öğrencilerin süreç boyunca hazırladıkları bireysel-ürün gelişim dosyası incelenerek elde edilmiştir. Duyuşsal boyuttaki bulgularda; bireysel-ürün gelişim dosyası örnekleri, başarı düzeylerine bağlı amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Öğrencilerin gelişim dosyalarında yer alan sonsözlerin bir bölümüyle ilgili örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Katılımcı A, “Yaratıcı Drama dersi, bu dönem bana çok şey kattı. Başta büyük bir topluluğa uyum sağlamayı ve topluluk önünde rahat davranmayı öğrendim. Kendimi özgürce ifade ettim. Birebir veya grupla yaptığımız çalışmalarda iletişim kurmanın önemini kavradım. Düşündüm, hayal ettim, kurguladım, uyguladım. Birkaç arkadaşım ile iki yıldır aynı sınıfta olmama rağmen çok fazla konuşmazdık. Artık bu arkadaşlarımla da aramızdaki duvarlar kalktı. Daha fazla ortak yaşadığımız ve konuşacak daha çok şeyimiz oldu.”

Katılımcı B, “Beklentilerim arasında olan Fen ve Teknoloji dersini zevkli hale getirmenin yollarını öğrendiğimi düşünüyorum. Tabii ki bu kadarla yetinmeyi düşünmüyorum; ama bu dersler sayesinde fikir sahibi oldum ve aklımda da bazı şeyler canlandı. Umarım öğretmen olarak atandığımda uygulama imkânı bulacağım ya da ortamı kendim yaratacağım.”

Katılımcı C, “Bu dersi almadan önce yaratıcılığımın gelişmesi, eleştirel düşünme yeteneği kazanmam, birlikte çalışmaya daha çok uyum sağlamam, kendime daha çok güven duymam, daha iyi ve hızlı karar vermem, dil ve iletişim becerilerimin gelişmesi gibi beklentilerimin olduğunu yazmıştım. Yazdığım günlükler sayesinde bu beklentilerimin hangilerinin ne kadar karşılandığını ve kendimde ne gibi ilerlemeler, değişiklikler olduğunu hafta hafta takip etme olanağı buldum.”

Katılımcı D, “Dönem sonu ile dönem başı arasında bazı gelişim aşamalarından geçtim. Şundan eminim ki bu dersi almadanki halimle aldıktan sonraki halim arasında dağlar kadar fark var. Hayatımda önemli bir yere sahip oldu drama dersi. Bundan sonraki hayatımda da dramaya yer vereceğim. Tiyatroya karşı pek ilgim yoktu; ama bu dersten sonra her hafta tiyatroya gitmeye karar verdim. Umarım herkes bu dersi alıp tadına varır. Her şey için teşekkür ederim” şeklinde süreç sonunda duygu ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Katılımcıların bireysel gelişim-ürün dosyalarından elde edilen veriler doğrultusunda kendi bireysel özelliklerini daha iyi tanıdıkları, kendilerine ya da çevrelerine ilişkin duyarlılıkları ile

farkındalıklarını artırdıkları, grup içerisinde rahatlıkla iletişim kurabildikleri, grup çalışması ve işbirliği yapabildikleri, beden dillerini rahatlıkla kullanabildikleri, özgün doğaçlamalar geliştirebildikleri, yaratıcı drama etkinliklerine katılmaktan zevk aldıkları ve yaratıcı dramayı bir yöntem olarak öğretmenlik yaşantılarında kullanmada kararlı oldukları söylenebilir. Yapılan gözlem ve görüşmeler, bu durumun, yaratıcı drama yönteminde başta doğaçlamalar olmak üzere pek çok teknik yardımıyla bireylerin kendi duygu, düşünce ve ürünlerini ortaya koymaları ve öğrenme sırasındaki özgürlükleri nedeniyle yaratıcılıklarını geliştirmelerine, kendi öğrenme sorumluluklarını almalarına fırsat tanınmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Tartışma

Süreç sonunda ölçme-değerlendirme dersini almış olanlar da dahil olmak üzere soyut kavramların da yaratıcı drama yöntemiyle daha rahat kazanıldığına inandıklarını belirtmişlerdir. Özellikle eğitimcilerin biraraya gelip öğrencilerin değerlendirme biçimlerini tartıştığı doğaçlamada katılımcılar etkili bir ölçme ve değerlendirme ortamının oluşturulabilmesi için hizmet içi ve öncesi eğitimin gerekliliği, sınıf mevcutlarının düzenlenmesi gibi konularda anlamlı tespitlerde bulunmuşlardır.

Elde edilen sonuçlar, Ölçme ve Değerlendirme gibi öğrencilere soyut ve zor gelen derslerin de yaratıcı drama yöntemiyle ele alınabildiğini ve hem bilişsel hem de duyuşsal boyutta başarılı çıktılar elde edildiğini göstermektedir (Akkuş & Üstündağ, 2007; Özdemir & Üstündağ, 2007). Yaratıcı drama, pek çok disiplinde kullanılabilen çok boyutlu bir yöntemdir. Yaratıcı drama yöntemi, öğrenme ortamında öğrencilere ölçme ve değerlendirme ile ilgili temel kavramları farklı durumlarda kullanabilme, zihinlerindeki olası kavram yanlışlarını düzeltme, kendilerinin yeterli bulunduğu ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirleme, kendi öğrenme sorumluluklarını alma imkânlarını sağlamıştır. Sürece dayalı bir yapısı olması nedeniyle uygulamalarda yaratıcı drama yönteminin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme konusundaki katkıları, sonuç odaklılara göre kuşkusuz daha büyük olmuştur. İstatistik ve test geliştirme konularının formül ve işlem boyutunda yaratıcı drama yöntemi uygulamalarının yetersiz kalacağını söylemek mümkündür.

Sonuç

Ölçme-Değerlendirme dersinde yazılı sınavlar ve bireysel gelişim-ürün dosyalarından elde edilen bilgilere göre, yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla katılımcıların bilişsel ve duyuşsal boyuttaki başarı, değişim ve gelişimlerinin olumlu yönde farklılaştığı tespit edilmiştir. Yaratıcı drama yöntemi, bütün disiplinler için doğru konu ve kavram analizi yapılarak öğrenme ortamlarında etkin bir şekilde kullanıldığında kalıcı ve anlamlı öğrenme çıktıları oluşturmaktadır (Üstündağ, 2007). Öğretmen adayı olan katılımcıların öğrendiklerini meslek yaşamlarında uygulamak istemeleri ise, yaratıcı dramayla edinilen yaşantıların kendilerine keyif verdiği ve elde edilen yaşantıların kalıcı olduğu biçiminde yorumlanabilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, benzer çalışmalar yapılması düşünüldüğünde aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1. Yaratıcı drama atölyelerindeki katılımcı sayılarının artırılması ve atölyelerin farklı üniversitelerdeki farklı öğretmen adayları ile denenmesi,
2. Farklı disiplinlerdeki eğitimcilerin bir araya gelerek yaratıcı drama yönteminin farklı konulardaki uygulamalarının öğrenme ortamlarındaki olası üstünlük ve sınırlılıklarının belirlenmesi,
3. Öğretim programlarında, ders planlarında yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin ipucu ve önerilere yer verip drama liderleri ile işbirliği halinde uygulamaların farklı dersler için yaygınlaştırılması,
4. Yaratıcı dramayla yürütülen atölye sayılarının artırılarak, ölçme ve değerlendirme kapsamındaki farklı konular için yeni çalışmaların planlanması,

5. Ön ve son uygulamada kullanılan soruların çeşitlendirilmesi yoluyla, kapsam geçerliliğinin artırılması,
6. Bilgi toplamak amacıyla kullanılan araç çeşitlerinin (görüşme, gözlem, kontrol listesi) artırılması,
7. Araştırmada kullanılan tamamlayıcı ölçme ve değerlendirmeyaklaşımlarının (öz-değerlendirme, akran değerlendirme vs.) artırılması,
8. Araştırma içeriğinin geliştirilerek Milli Eğitim Bakanlığı, üniversite ya da diğer eğitim kurumlarının işbirliğiyle gerçekleştirilecek hizmetiçi eğitim seminerlerinde kullanılması.

Kaynakça

- Adıgüzel, H.Ö. (1999). *Yaratıcı Dramayı Tanımlayabilmek*. Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması -14 Kasım 1999. Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi, Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Akkuş, O., & Üstündağ, T. (2007). Matematikçilerin Yaşam Öyküleri ve Yaratıcı Drama. *Eğitim ve Bilim* 31 (142), 99-107.
- Bencze, L., & Upton, L. (2006). Being Your Own Model for Improving Self Efficacy: An Elementary Teacher Self Actualizes Through Drama-Based Science Teaching. *The Canadian Journal of Science, Mathematics & Technology Education*. [Online] Retrieved on 2-January-2008, at URL: <http://www.utpjournals.com/cjsmte/cjsmte63.html>
- Burke, Kay., Fogarty, R., & Belgrad, S. (1994). *The Mindful School: The Portfolio Connection*, USA: IRI/SkyLight Training & Publishing, Inc.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YÖK (2006). Programlar ve Ders İçerikleri. [Online]: http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_icerikler.htm adresinden 12 Mart 2007 tarihinde indirilmiştir.
- Paulson, L. F., Paulson, P.R., & Meyer, C. (1991). What Makes a Portfolio. *Educational Leadership*, 48 (5), 60-63.
- Önal, İ. (2005). "İlköğretim fen bilgisi öğretiminde performans dayanaklı durum belirleme uygulaması üzerine bir çalışma". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, P. & Üstündağ, T. (2007). Creative Drama Curriculum Related to the Scientists in Science & Technology. *İlköğretim Online* 6(2), 226-233. [Online] Retrieved on 30-December-2007, at URL <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Stefonek, T. (1991). *Alternative Assessment: A National Perspective. Policy Briefs No: 15&16*. OAK Brook, IL: North Central Regional Educational Laboratory.
- Turgut, F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Üstündağ, T. (1997). The Advantages of Using Drama As a Method of Education In Elementary Schools. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13, 89-94.
- Üstündağ, T. (2007). Dramada Program Geliştirme. *İlköğretimde Drama*. (Ed. Ali Öztürk) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın No. 915, 49-73.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.